

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN
UKRAINIENNE

Число 15 (223) рік гнд. VI. 13 квітня 1930 г. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 13 квітня 1930 року.

Багато складних завдань лежить на еміграційних об'єднаннях, що зв'язують в різних країнах до купи наші громади та гуртки. Виконання значної частини тих завдань, поєднаної з репрезентацією нашої еміграції як суцільного, покладено на її центральний орган — Головну Еміграційну Раду.

І на осередкові об'єднання в різних державах, і на Головну Еміграційну Раду спадають — і представництво української еміграції перед чужим світом, і оборона їх правних та матеріальних інтересів, і задоволення духовних потреб її, і розвиток та зміцнення організації, і ознайомлення з нашою справою чужинців та пропаганда серед них.

З тих перешкод, які зустрічають на своєму шляху українські еміграційні організації, особливо дається в знаки брак коштів. Саме через це не раз розбивалися добрі плани, не доводилося до skutku намічене.

Щоб запобігти цьому перша еміграційна конференція, обіраючи Головну Еміграційну Раду та приймаючи її статут, разом з тим ухвалила «національний податок, обов'язковий для всіх українських емігрантів, в розмірі 10 американських центів на рік».

Ми вже привертали свого часу (ч. 207-208 з 22. XII. 1929 р.)— увагу громадянства до цієї постанови та підкреслювали необхідність її переведення в життя. Легко прийняти постанову, далеко трудніше її здійснити. А переведення в життя постанови про національний податок особливі труднощі зустрічає через розкиданість нашої еміграції по всіх світах та через розпорошеність її іноді дрібними гуртками в кожній країні.

Тим-то, практично підійшла до справи Головна Еміграційна Рада, випустивши бони національного податку. Розіслані в головні еміграційні осередки для розповсюдження, бони ці мають значно полегшити зібрання коштів, необхідних для праці, що в їй заінтересована вся наша еміграція.

Тепер слово за еміграцією, засоюзами, громадами, гуртками, за кожним окремим громадянином.

Перспективи кінця. *)

3. Термідор.

Термідор! Ось слово, яке все частіш і частіш вживається серед емігрантів, головним чином російської. Його першим вжив Троцький для означення сталінського режиму, як режиму, що відмовився від дальшого «поглиблення революції».

Про термідор завжди говорять на всіх емігрантських зборах російських і українських, де обговорюються «перспективи кінця». Втішки з полпредства, большевицький сановник Бесєдовський друкує в «Послѣднихъ Новостяхъ» свої мемуари під назвою «На путяхъ къ термидору».

Що ж таке є термідор?

«І несподівано революція, раптово зупинившись на непередбаченому повороті, потече назад. На здивовання навіть тих, хто зробив 9-е термідора, воно принесе країні реакцію, бо країна хоче витягнути з нього свободу і мир», — так каже французький історик Луї Мадлен («Французская революція». т. II. стор. 150).

Термідор був поворотним пунктом французької революції. Кожна революція має такий поворотний пункт і тому кожна революція мусить мати свій термідор.

Але характерною особливістю французького термідору, з якою у нас зв'язана уява взагалі про кожний «термідор», було, те, що переворот зробили люде, що вийшли із революційних же рядів. Ці — Барас, Колло д'Ербуа, Гальєн, Фуше, Барер і інші герої термідору — це були якобинці чистої води. Де-які з них, як Коло і Більо належали до крайніх терористів. Усунення правлячої трійки — Робесп'єра, Сен-Жюста, Кутона — було подиктовано в першу чергу персональними розрахунками, загрозою гільотини, що стала перед термідоріянцями в наслідок особистої ворожості до них Робесп'єра. Але цей сміливий, породжений відчаєм, «*coup d'état*» несподівано для його організаторів привів до реакції. Скорше до зупинення революційної хвилі, до закріплення відбувагося в наслідок революції переросподілу матеріяльних дібр і до заміни диктатури на більш менш демократичний лад. Привів через те, що революція вже своє діло зробила. «Після того, як були усунені зі шляху демагогія крайніх лівих і модератизм дантонистів, що примушували Робесп'єра хитатися то в один, то в другий бік, здавалось треба було стати на шлях ступневого повороту до нормального устрою. Напруження всіх революційних зусиль, всіх життєвих сил не може довго тривати. Терор не може бути нормальним режимом, війна не може тривати безконечно, як також і економічна рефлітація і таксація цін. Нарешті і диктатура комітету громадського порятунку могла

---

*) Диви «Тризуб» ч. 14 (222).

бути лише тимчасовим явищем. Зі всім цим треба було як можна скорше покінчити і в інтересах революції встановити нормальний демократичний лад». (Жан Жоррес. Історія Конвента. ст. 186. Москва. 2-е вид.).

Це й прийшло само собою проти свідомої волі авторів перевороту.

Серед тих, що досліджують явища большевицької революції, дуже часто можна зустрінути стремління до аналогії. І аналогії в першу чергу з великою французькою революцією. Але історичні аналогії річ дуже небезпечна, бо історичний процес в основі своїй є єдиний, що не повторюється. Не треба ні на хвилину забувати обставин місця і часу. Не треба перш за все забувати того, що там, у Франції, революція знаменувала об'єднання, зміцнення зв'язків, що зв'язували цілу країну. Тут — в колишній Росії — революція ці зв'язки захитала. Катастрофа 1917 року пробудила до життя відосередні стремління поневолених народів.

Французька революція йшла під прапором і привела до укріплення «священного права власності». Большевицька революція намагається це право знищити.

Нарешті велика французька революція йшла під гаслом демократії, здійснення влади всіх, влади більшості, на її прапорах були написані «священі права людини і громадянина». В цьому її нескорена заслуга, в цьому була запорака її перемогі і це накладало на цілий перебіг подій відмінне, що ніколи вже в історії не повториться, тавро.

Цих заслуг за большевицькою революцією нема. Кинувши масам найпривабливіші, найшляхетніші гасла, які коли будь знало людство, і в цей спосіб заволодівши довір'ям, цих мас, большевики жадного з цих гасел не здійснили. Замість хліба дали камінь і це не в переносному, а майже в точному розумінню цих слів.

Замість миру — вони принесли війну; замість свободи — нове поневолення, нову панщину; замість рівності — зубожіння і загальне здичавіння.

Так що в протилежність французькій революції, що здійснила великі цілі, що започаткувала собою нову еру в життю людства, що принесла до скарбниці вселюдської культури нові цінності, большевизм входить до історії з балансом пасивним і це пасивне сальдо ще більш обтяжене мільйонами жертв, потоками крові і сліз, якими супроводив і супроводить себе 12-річне панування большевиків.

Така аналогія, як що її можна провести, між французькою і російською революціями. І в цьому, можливо, є головна причина того, що ті з большевицьких вождів, яким сама доля наказувала виступати в ролі відважних термідоріянців, на термідор не пішли.

Не пішов Троцький, що в своїй боротьбі зі Сталіним міг би опертися на червону армію.

Не пішли і праві — Бухарин, Томський, Риков, — які в своїй критиці божевільних сталінських планів могли знайти підтримку, і широку підтримку, і в рядах власної комуністичної партії й в широких верствах населення.

Не пішли ні «праві» ні «ліві», бо не мали з чим піти. Не було в них і за ними позитивних досягнень, що були — як досягнення революції — у французьких термідоріянців. Такий «термідор», як би він і сьогодні вдався, назавтра обернувся б в щось інше, страшніше, яке б до кінця знищило б самих термідоріянців. І перед страшною загрозою розплати за все те, що зроблено і правими і лівими разом зі Сталіним, ні праві, ні ліві на термідор не пішли.

Троцький дає себе вивести на заслання і на еміграцію. Бухарин, Томський і Риков — капітулюють, йдуть на поклон до Сталіна, щоби разом з ним уже до самого кінця ділитися долею і недолю большевицького експерименту.

Е. Гловінський.

(Кінець буде)

Совіти і шкідники.

У висновках акту обвинувачення історичної справи «Спілки Визволення України», коли йде мова про «контр-революційну» роботу Інституту Української Наукової Мови, кидаються у вічі такі рядки: «інститут провадив конкретне шкідництво в ділянці складання українських словників, віддаляючи українську мову від пролетарських мас, викидаючи інтернаціональні слова й перетворюючи українські словники на зброю шовіністичних мас». Отже, як би Інститут Української Наукової Мови з українських словників викидав українські «шовіністичні» слова, а вводив до них інтернаціональні слова, то тим самим, очевидно, наближав би українську (?) мову до пролетарських мас і провадив корисну роботу.

Багато можна сказати та мабуть і буде сказано з приводу філологічних здібностей московських большевицько-чекистських прокурорів та не про це йде тепер річ. Маємо перед собою державу, що ніяк не може налагодити окремих галузей свого господарства. Ось-ось, здається, все буде гаразд, ось-ось буде остаточно налагоджено в тій або тій галузі, так, на тобі, з'являться шкідники і своєю «контр-революційною» шкідницькою роботою зведуть на нівець усі здобутки жовтневої революції.

Пригадаймо де-кільки років тому справу з копальнями донецького басейну. Не дивлячися на всі заходи совітської влади, не дивлячися на урочисті повідомлення, що вугільна промисловість наздогнала передвоєнний рівень, перегнала його й буйно посувається вперед, справи в цій союзній «кочегарці» стояли дуже зле. Промисловість що-року підупадала; робітництво, не дивлячися на високу заробітню платню, не було охоплено священним огнем революції й працювало досить поволі, дозволяючи собі багато прогулів; червоні директори не мали ж жадної нічого не розуміли, а безпартійні спеці — інженери не мали ж жадної змоги зробити що-небудь, не маючи ані відповідного технічного та робітничого апарату, ані належного встаткування та працюючи зв'язаними руками, тоб-то під невідступним контролем робітничих мас.

І неминучий був скандал не лише у себе дома, в своїй шляхетній родині, але й за кордоном, у капіталістичних держав, що їх хотіли спокусити блискучим розвиненням угільної промисловости уділити хоч-би які кредити.

Треба було за всяку ціну уникнути цього скандалу.

І вихід було знайдено: виявлено або, краще сказати, вигадано було шкідників у цій справі.

Це вперше тоді було вжито цього виразу, що потім зробився таким модним та таким корисним.

Отже на перешкоді розвиненню вугільної промисловости стали безпартійні інженери-спеціалісти. Як би не їхня «контр-революційна» робота, угільна совітська промисловість давно би перегнала всі капіталістичні держави...

Правда, якось ніяково ніби-то виходило, в який спосіб мали змогу

провадити «шкідники» свою контр-революційну роботу, коли кожний їхній крок був під контролем робітничих мас, але це вже дрібниці, на які не варт звертати уваги. Головне те, що «шкідників» виявили; робітництво охопив священний огонь революції й воно почало вносити резолюції про як найсуровішу кару для контр-революціонерів; знайдено було, як завжди, безліч безпосередніх та посередніх доказів зносин з капіталістичним заходом; частина обвинувачених «широ» навіть призналися. виникла гучна судова справа й кров'ю й життям де-кількох жертв було ніби-то врятовано ситуацію.

Трохи незабаром виявилися величезні непорядки в совітськiм транспортi. Знов скандал перед Західньою Європою, знову виявиться, що совіти й транспорт свій ніяк не можуть налагодити...

І знову винайдено «шкідників» і на залізничному транспорті. Це ті-ж саме безпартійні інженери-специ, що вважали за можливе, а може й примушені були працювати на залізничному совітському транспорті. І знову-ж такі саме докази, зносини з закордонном, «ширі» признання, суд і знову розстрілом де-кількох осіб за економічну контр-революцію ніби-то, на думку більшовиків, урятована небезпека на транспортному фронті, ніби-то заспокоєно публичну спінію. Всім відомо, яку найвеличезнішу увагу приділяють тепер совіти сільському господарству, хліборобству, особливо на Україні, що, як і раніше, мусть бути за житницю Росії.

Совіти не таять своїх заходів, усім відомо, що закладають вони величезні совгоспи, намічається величезну колективізацію, селянство на Україні ніби-то тільки й мріє, як би скоріше йому позбавитися своїх індивідуальних господарств та вступити в «такі бажані для нього та близькі його духові» комуни; за п'ятирічним планом протягом чотирьох років, тоб-то — 1931 року совітська Україна в галузі хліборобства не лише наздожене, але й значно пережене всі капіталістичні країни!

Все здавалося-б гаразд, але якось виходить зовсім инакше.

Ці величезні совгоспи не тільки не дають хліба, але через невміння господарювати вимагають значних достацій; колективів багато на папері й дуже за мало в дійсності, продукція їх гірша за індивідуальні міцненські господарства, й вони ледве животіють. Селяне індивідуальники, під тягарем єдиного сільсько-господарського податку, самообкляпаня, хлібзаготівель, примусових внесків до кооперації, що вона їм абсолютно нічого не дає, не дає ріжних позичок на підвищення сільського господарства, врожайности, індустріалізації то що, не маючи до того ані гатункового насіння, ані мінерального здохрива, переконалися, що їм абсолютно не має сенсу збільшувати засівну площу, дбати за це саме надвищення врожайности; добре, аби самому прохарчуватися. І сільське господарство все деградує і деградує, а наслідки цього — те, що не тільки на експорт хліба не можна розраховувати, але його не вистачає й для внутрішніх потреб Росії, загрожує голод.

Отже доводиться признатися, що совітське господарювання на Україні й в галузі сільського господарства зайшло аж у нікуди. Ну, тут уже трохи легше, бо шлях уже випробований і сільське господарство

підупадає безмежено під впливом шкідницької роботи, отже треба знайти цих шкідників, виявити їхню контр-революційну роботу.

Природне, що шкідники — це безпартійні фахівці-агрономи, а шкідництво їхнє полягало, наприклад, у такому. Де-кільки років тому Миронівська (на Біло-Церківщині) селекційна дослідна станція цукротресту вивела новий гатунок пшениці під назвою: «українка», що своїми властивостями значно перевищив інші сорти.

Отже, «українкою» було засіяно майже всю лісо-степову Україну і протягом багатьох років усе було гаразд. Але трапилися надзвичайно суворі й кліматично несприятливі зими 1927-1928 та 1928-1929 років, коли майже вся озимина на Україні повимерзла, вимерзла й «українка».

З цього виходить, що контр-революційні агрономи ще за багато років передбачали ці суворі зими й навмисно багато років тому ввели цю саму «українку», агітували за неї, пропагандували її, і це все для того, щоб під час оцих остатніх лютих зим заподіяти шкоди революційному сільському господарству совітської України. Це зовсім не жарти, це витяги з промови Голови Київського Окрвиконкому товариша Ю. Войцеховського, колишнього Голови київської філії центротресту, що трохи ніби-то знається на сільському господарстві. Але крім «українки» агрономичні шкідники виводили мабуть ще багато інших шкідливих гатунків ріжного дзерна й тим заподіювали значної шкоди совітській Україні. Крім того, в їхніх наукових творах виявлено було контр-революційний правий ухил.

Де-які, наприклад, висловлювалися, що великі господарства корисніші за дрібні, індивідуальні корисніші за колективні, вони не досліджували колективних господарств, не вихваляли колективізації то-що. І от з початку січня 1930 року в Харькові, а особливо в Києві розпочинають низку арештів в науково-агрономичних колах. Заарештовують відомих економістів: директора київської крайової сільсько-господарчої дослідної станції — професора Олександра Филиповського та професора Київського сільсько-господарчого інституту Олексія Веселовського, професора того-ж інституту Прокопа Вовка, відомих агрономів: Олексія Филиповського, Еміля Заславського, Бориса Паншина, Бориса Бломквіста та багатьох інших, що їх прізвища досить відомі на совітській Україні взагалі, а зокрема на Київщині.

ГПУ, що має за мету боротись і з економічною контр-революцією, їх допитує; як завжди, з'являються численні докази проти них, контр-революційні зносини з закордоном, і з тієї-ж промови Войцеховського ми дізнались, що де хто з обвинувачених; наприклад, професор Филиповський (а до речі, брат цього самого Войцеховського одружений з сестрою цього самого Филиповського) вже, «широ» признався, що існувала дійсно така агрономична контр-революційна організація, що в ній брали участь всі заарештовані агрономи, й що вони своїми шкідницькими вчинками заподіяли совітам шкоди на багато мільйонів карбованців і т. и. і т. и.

Де-де, а вже в ГПУ зуміють і докази потрібні знайти, і привести людину до «щирого» признання, зуміють і потрібних експертів відшукати, що всі ці докази й признання науково обґрунтують.

Хвиля «народнього гніву» знову пролетить по всій Україні, не лише місто, а очевидячки й село вимагатиме як найсуровішої кари для обвинувачених, буде гучна судова справа. Тих, що мабуть уже тепер намітило ГПУ й партійні органи, розстріляють і ніби-то буде все гаразд...

А в газетах уже знову читаємо, що ГПУ викрило нову шкідницьку організацію на совітській Україні: це вже в галузі лісового господарства. Арешти ці розпочалися на Україні ще наприкінці 1929 року, а тепер ГПУ, закінчивши всі свої «лабораторні» роботи виступає з комунікатом у цій справі. Заарештованим закидається шкідницька робота в лісовій справі і, звичайно, зносини з закордоном з колишніми власниками лісів то-що.

Тепер же в совітах майже єдина річ для експорту — це деревина, яку вони й кинули у великій кількості за кордон, гадаючи хоч трохи дістати так потрібних їм грошей.

Очевидячки й тут, у лісовому господарстві виявився якийсь, як кажуть большевики, «прорив» і треба якось його пояснити, на когось свалити вину, — ну, знову знайшли шкідників.

Як видно з газетних повідомлень, заарештовано людей, що посідали досить значні посади в наркомземі УСССР, наприклад — Сябро, Різників, Омелянченко, знову багато професорів і т. д. і т. д.

Доля їхня відома. Дскази проти них вишукано, частина з них уже «широ» призналася. Одно слово, все за заведеним уже ритуалом.

З цими виявленими шкідниками в наркомземі зв'язували ніби-то й перехід товариша Шліхтера з посади наркома земельних справ на посаду президента Української Академії Наук. Він, яко заступник президента, лише поки-що виконує його обов'язки, але буде обраний й на президента. (Між иншим, за чутками, в свій час кандидатуру Шліхтера було висунуто на полпреда в Польщі, але ніби-то вважали, що він є людина за м'ягка та за культурна й не вміє як слід ударити кулаком по столу, і кандидатуру його було відкладено). На місце наркомзема України було призначено секретаря київського окрпаркому товар. Демченка, відомого в київських колах тим, що коли він на зборах активу партії почав свою промову словами: «в київській партійній організації ніколи не було правого ухилу», в салі залунали голоси: «зате л'яний ухил»...

Правда, з утворенням посади наркомзема ССССР, посада наркомзема УСССР тратить всяку роль й переходить на становище передаточної інстанції.

І ще до шкідництва. Чи ж допомагають совітам оці процеси налагодити своє господарство? Може ж повстати таке наївне запитання.

У відповідь можна запропонувати переглянути останні українські газети з того боку. В них лише й читаєш офіційні повідомлення про «прориви», «недовиконання плану» й всякі інші недоліки й у вугільній промисловості (не допомогло й підпорядкування Донвугілля безпосередне Москві), і в галузі транспорту.

Нема відпочинку для ГПУ, доводиться йому вдруге в цих же галузях «знайти» шкідників.

Г. Л.

Справа «Спілки Визволення України».

З тих газет, що надійшли (до 30. III) видно, що далі допитано: 27. III — Г. Іваницю, професора ІНО, с.-д. В. Дугу, викладача Київського педагогічного техникума та школи ім. Шевченка, с.-д.; 28. III — К. Шила, завідуючого редакційним відділом Київської філії ДВУ і наукового співробітника ВУАН, далі В. Ганцова, професора с. ф., Г. Голоскевича, редактора «Словника живої мови», с.-ф.

Далі совітських газет і досі не маємо.

До суду над «Спілкою Визволення України».

(Лист із Одеси).

Одним з українських емігрантів у Румунії отримано листа з Одеси, в якому автор його (один з недорізнаних українських інтелігентів) між иншим торкається й справи інсценізації в Харькові судової розправи над «Спілкою Визволення України».

Даємо місце цьому листові, як живому документові, що яскраво малює нам ситуацію на Україні під окупацією Москви.

«З менту «закріплення» радянської влади на Україні, каже автор листа, московський центр до самого останнього часу вбачав для себе загрозу від свідомого українського елемента, що залишився не винищеним під час громадянської війни на Україні. Бо українська інтелігенція, в переважачій своїй більшості, «накинулася» на культурно-громадську роботу і тільки незначна частина цієї інтелігенції пішла до комуністичної партії й щиро допомагала переведенню до життя різних соціалізаторських експериментів.

Але величезна культурно-освітня робота, яку переведено українською інтелігенцією за останні роки, а особливо «наслідки» цієї роботи почали непокоїти московських сатрапів, що дбали не тільки про єдину-неділну, але й мріють опанувати цілим світом (з обов'язковою російською мовою для всіх та з центром у Москві).

Утворилося таке становище, що члени комуністичної партії — українці почали «кидатися» в різні ухили (Шумський — Максимович).

Ці «ухили» швидко були зліквідовані організаційними засобами... — Всі партійці, що посміли дбати про Україну, а не лише про інтернаціонал, тоб-то про Москву, були оголошені: «націоналістами», «зрадниками», «опортуністами» і їх порозтикувано по величезних просторах союзу — виявляти свої національні «ухили» серед великоросів, якутів то-що.

Вжити «організаційних заходів» до всієї української інтелігенції неможливо, бо за останній час утворилися нові кадри інтелігенції.

В боротьбі за ці кадри, аби вирвати їх з-під впливу старшої генерації, яка мріє і дбає про українську державність у формі незалежної республіки, аби в кінць дискредитувати в очах молодняка навіть саму ідею «незалежної України» й розпочато владою акцію по нищенню того кадру української суспільності, світогляд якого не переробила ні революція, ні «досягнення» радянської влади.

Стоючи на позиції: «хто не з нами — той проти нас» і лівідуючи навіть серед своїх партійних лав «небезпечний український елемент», «наша влада» ставилася й ставиться з підозрінням до всіх українських діячів загалом і до кожного зокрема.

Кожний українець тут рзцінюється, як одвертий ворог в майбутньо-

му і як законспірований нині з нахилом використовувати кожну легальну можливість в культурній праці — до утворення нових кадрів молодняку в націоналістичними та самостійницькими тенденціями.

Бо знамените гасло: «в національні форми влити інтернаціональний зміст» на Україні не дало большевикам сподіваних наслідків, а для ідеї української державности дає величезні кадри нових робітників.

Особливо почав непокоїти «нашу владу» занадто широкий розмах роботи української суспільности в легальних формах: утворення національної опери, драми по всіх великих центрах на Україні, які влада була примушено визнати державними інституціями, далі — Музичне Товариство імени Леонтовича, яке згодом перетворилося у Вутерм (Всеукраїнське Товариство Революційних Музик)... Те-ж саме Автокефальна Церква, яка набірала поважних впливів серед відповідних прошарків української суспільности. Не кажу вже про величезну кількість організованих заходами українців сучасних наукових товариств та інституцій.

Якось несподівано для влади трапилося що всі командні позиції в науково-культурній та суспільно-освітній діяльності посіли українці, — в минулому активні провідники ідеї української державности, які офіційно навіть не відмовилися від своїх попередніх переконань.

Такий стан виявлявся для влади загрозовим через те, що нові кадри «радянської інтелігенції» підпадали впливам старих носіїв ідеї незалежної України.

З метою в кінці ліквідувати всі досягнення націоналістів та дискредитувати в очах молодняку «майбутню зміну», аби обезкровити проводарів української державности і оганьбити «саму ідею незалежної України, її було утворено судовий процес-монстр над СВУ.

До цього процесу «наша влада» готувалася заздалегідь і поклала на нього великі надії.

Якщо нам, українцям, і дають тут працювати навіть на українському культурному ґрунті, то цьому сприяє загально-політична ситуація та наявність української еміграції за межами впливу радянської влади.

В ніч з 9-го на 10 вересня, по заздалегідь розробленому планові, по цілій Україні одночасово було переведено масові арешти всіх помітних діячів української суспільности, які, на думку «нашої влади», переводять шкідливу роботу проти неї, а тим самим і проти цілого Союзу.

Ці арешти внесли, звичайно, певну дезорганізацію серед української суспільности, бо до 22-го листопаду нікому не було відомо, в якій справі переведено арешти, й кожний сподівався на свою чергу — потрапити те-ж до льохів ППУ.

Очевидно, матеріалів, на які розраховувала влада, переводячи арешти, не знайшлося. Тому-то для ППУ треба було не менше двох з половиною місяців, щоби виправдати безглузді арешти української інтелігенції «викриттям СВУ».

При чому, обіцяний в недовзі, процес відбувається рівно через 6 місяців після переведених масових арештів. Кидається у вічі також той факт, що з заарештованих де-кількох тисяч душ — тільки 45 чоловік мають собою виявляти тих винуватців, на яких зосереджено загальну увагу і прізвиська яких уже загально відомі.

А як-же з тисячами тих найкращих людей з українського суспільства, що вже пів року як відірвані від рідного ґрунту та корисної праці та якими заповнені нині льохи ППУ та ізолятори БУІР'ів?

Дуже незначну частину звільнено з-під арешту. Спостерігаються окремі випадки божевільля та поповнення самогубства під тиском утвореного режиму. Ходять чутки про розстріли де-якого активного, але мало відомого загального елемента.

Арешти продовжувалися до самого процесу.

Завдано фізичного удару авангарду української активної інтелігенції. Цим внесено певну дезорганізацію в лави культурних робітників на Україні, що в наших умовах, на де-який час, унеможливує активну працю.

Але той будівничий культурний процес, який провадиться українсь-

кою інтелігенцією, зруйнувати вже не можливо ніякими заходами ГПУ. Може бути мова лише про тимчасове пониження темпу роботи та про вишукування нових форм та методів роботи надалі.

Московські прихвостні не розраховували того, що вони цими дикунськими заходами тільки зміцнюють ідейні позиції українців та дадуть нові мільйони борців за Українську Незалежну Республіку з кадрів тих народніх синів, з яких «наша влада» покладає надію мати для себе авангард на шляху до захоплення цілого світу та яких вона за всяку ціну намагається виховати в комуністичному дусі.

Знімати полуду з оцей цієї молоді й підготувати з неї нових борців за українську державність, це вже наш обов'язок. Обов'язок тих, що не попали ще до лохів ГПУ».

В додаток до цього листа можемо подати ще один надзвичайно цікавий факт: одним із завдань большевицьких агентів за-кордоном (тої їх частини, яка має працювати серед еміграції), — єсть роздобування листів власноручно писаних визначнішими українськими емігрантами, або принаймні їх підписів.

Отже тепер стає з озумілою механіка фальцування большевиками ріжних документів, якими вони намагаються тако-ж оперувати і на процесі «Союзу Визволення України».

Вся чільна еміграція працює в ріжних українських еміграційних установах та організаціях, і, відповідаючи по характеру своєї діяльності на ріжні запити еміграції, листування це підписує.

Таким чином, роздобути власноручний підпис не так тяжко. Далі залишається лише цей підпис пришафувати до заготовленого сфальшованого документу (особливо коли він друкований на друкарській машинці), сфотографувати його і надрукувати на сторінках казньонної преси. Просто, легко і «переконуюче».

Г.

---

3 життя й політики.

— Харьківський процес. — Розгубленість серед комуністів. — Колективізація такою, як вона є. — Занепад скотарства. — Новий черговий експеримент. — Хаос в промисловості і на залізницях.

Увага цілої еміграції в той момент, коли пишуться ці рядки, прикута до харьківського процесу. Здавалося би найбільше природнім і нормальним було би присвятити наш черговий огляд обговоренню цього процесу, тієї справи, яка всіх так займає і цікавить. Але мусимо поки-що відмовитися від цього завдання. Не можемо спинитися на цій темі, виходячи з двох причин. Не є закінченням цей процес і при тій великій уважності, з якою, як це виявилось з ходу розправи, слідкує харьківський суд за тим, що пише про справу українська преса, доводиться бути сугубо обережним у висловлюванні своїх думок і висновків відносно нього; завжди існує небезпека, що можемо ми своїм виступом ускладнити й обтяжити і без того нелегку долю підсудних. З другого боку, розпоряджаємо ми занадто обмеженням матеріалом для того, щоб можна було дати повну і всесторонню оцінку всіх тих фактів, які є зв'язані з перебігом справи. В даній стадії знайомства з ситуацією багато моментів лишається для нас неясними і загадковими. Отже доводиться обговорення цієї справи на разі зняти з черги.

***

В той час, коли харьківський суд демонструє свої дешеві перемоги над підсудними і хоче тим довести міцність совітської влади, життя йде своєю чергою. Події розгортаються все далі, суворими фактами збиваючи найві-

надії такими способами скріпити існуючий режим. Хаос в країні, який без того набрав величезних розмірів в результаті останнього виступу Сталіна і продиктованої їм постанови ЦК про ослаблення темпу колективізації і надання їй добровільного характеру, ще збільшився. Само собою в цьому новому виступі Сталіна не можна бачити, як би це хотіли деякі органи закордонної преси, якогось повороту до непу; це є не більше, як тактичний хід, продиктований тими поважними і дуже важкими, перед чим опинився радянський режим. Але проте цієї зміни тактики було досить, щоб внести в комуністичні лави замішання і непокій, не зважаючи на всі старання керівників упевнити, що все лишається по старому. Показною для характеристики тих настроїв, що утворилися серед рядових радянських агентів, є вступна стаття в ч. 78 «Комуніста» з 20. III — під сакраментальним заголовком: «Рішуче наступаючи на куркулі, закріпляти успіхи колективізації». В ній знаходимо такі уступи: «замість негали виправити пригнущені помптки, замість з большевицькою впертістю і чіткістю повести боротьбу з перекрученням, в деяких міснях помічається вагання і розгубленість. Замість посилити бойову роботу, замість як раз саме на роботах з актами перекручення довести і перекопати бідняцькі і середняцькі маси, в чому саме правильна партійна політика в колективізації, і на основі цього закріпити уже досягнені успіхи,—помічається часом бездіяльність, а де-хто навіть починає тлумачити останні партійні директиви про боротьбу з перекрученням, як повний відступ від попередньої лінії партії. Та навіть більше — де хто вважає, що це є загальне послаблення наступу на куркуля».

Таким чином до загального хаосу, який існує в країні, долучається тепер, в зв'язку з новою тактикою Сталіна, повна розгубленість, повна дезорієнтованість серед тих, що взяли на себе завдання провладу. Що це може повести лише до дальшого зросту розпаду в країні, не потрібно доказів.

***

В зв'язку з новою тактикою щодо колективізації, радянська преса почала подавати замовчувані раніше факти, які мають перебіг колективізації таким, як він є. Виявляється і виходить на світло денне ціла низка фактів, які яскраво вказують, якою безнадійністю і безвихідністю віс від проставлених успіхів колективізації. Не ставлячи собі завданням вичерпати ці кошмарні факти, наведемо деякі з них, щоб яскравіше виявилася вся ефемерність цієї найголовнішої тепер справи радянської влади. Отже переведення колективізації в Винницькій окрузі виглядає так: В селі Тягунах Лівецького району, після переходу на колективне господарство, заплеморочені активісти описали всьєке майно, зосібна курей. В селі Мельниківках Ситковецького району суцільну колективізацію почали від усуспільнення... кролів. Зібрали їх до купи щось 90 штук. Доглядали їх погано — вони перегризли один одного й подохли. В селі Тарабанівці Таврівського району партпунктпленний тов. Кибак казав своїй квартири й хазяйці (а та розляпала, звичайна річ, по цілому селу), що «будемо усуспільнювати і одяг. Всі хати виметемо під метелку». В Винницькому районі в селах Стражавці, Луці Мелешківській, Лаврівці, Крушлиничях, Медвежому Вулику ставили справу так: хто не хоче бути в колгоспі — полайте про це заяви. В селі Лавровці у середняка Загона захворіла жінка. Треба було її відвезти на операцію до Винницької хірургічної лікарні. Загон звернувся до голови сільради по довідку, але той демонстративно відповів: поки не запишешся до колгоспу, ніяких тобі довідок не обслуговуємо. В Вороновицькому районі в селі Латанцях, усуспільнюючи насіння на засів, розбивали колодки на коморах і забирали все збіжжя до останнього дзерна; в одному випадку бригада, усуспільнюючи насіння, при тій же нагоді «усупільнила» пірижки, що саме пеклися в печі: В Лівітиському районі в селі Лисогорці член Президії РВК Прозоровський на запитання: «Що буде з тим, хто не схоче вступити до колхозу», відповів: їм готується місце на висилку. Частині скрутимо шиї. Хвора селянка запитує й го: А що буде в колгоспі з хворими? І одержала відповідь: А те саме, що з

гробаками, які точать землю. А ось дані з інших районів України. В селі Зуньці (Миколаївщина) секретар партосередку на зборах в справі об'єднаннях двох союзів заявив: «Хто не хоче об'єднуватися — заарештуємо, хто проти об'єднання — той ворог радянської влади. Березнювський райагроном (Херсонщина) розмовляє з селянами не інакше, тільки з наганом в руках, загрожуючи розстріляти кожного десятого селянина, як що не будуть колективізуватися. Правління союзу «Червоний Луг» села Грушеватки (Кривий Ріг) пішло ще далі. Не одержавши від 11 членів союзу сплати завдатків на трактори, інсценувало над ними розстріл на кладовищі. В селі Михайлівці (Миколаївщина) голова союзу Повтуха їздив селом і силоміць забірав у селян птицю, щоб усупільнювати її. Цей самий Повтуха на скарги членів союзу на неправильну організацію видачі молока відповів: «Не твоє мужицьке діло втручатися. Чекай поки дадуть молока, а не дадуть — здохнеш». В селі Штепівці Сумської округи з селянами, які хотіли вийти з союзу, члени сільради розмовляли так: Так ви, дядьку, проти заходів радвлади, що не хочете до союзу вступати. Ми заяви не прийіємо, от прийде агент ДПУ, ви йому передасте. В селі Шульгинка та Шелестівка Старобільської округи додумалися до розкуркулення бідноти та середняків, які не хотіли йти до союзу. У с. Шелестівці розкуркулили 10 бідняцьких дворів, позабірали у них все майно, починаючи від джок, ковдр, щоб і кінчаючи білизною. Все подане є невелика частина тих фактів, які даються в одному з чисел «Комуніста» (ч. 79 з 21. III). Як бачимо, в цих фактах нема повідомлень ані про арешти, ані про висилки, ані про розстріли, які так само є на порядкові денному переведення колективізації. Про ці «перекурчування» і після постанови ЦК совітська преса волить мовчати. Є тут тільки та дрібна страшна буденщина, з якої складається тепер побут на селі, є тут тільки побутова характеристика того страшного нового кріпацтва, яке заведене Сталіним на Україні. Але тим яскравіше мляють ці факти всю безнадійність і безвихідність теперішнього становища селянства.

***

Теперішня політика большевиків на селі дає не тільки загрозливі моральні наслідки, вона разом з тим з неминучістю веде до повної економічної руїни села, до страшної господарської катастрофи. На жаль, совітські чинники дуже скупі на цифри, які могли б повно з'ясувати цей бік справи. Доводиться отже користуватися тими випадковими цифрами, які вряди-годи подає совітська преса. Саме такі дані відносно сучасного стану скотарства знаходимо в одному з останніх чисел «Комуніста» (ч. 78 з 20. III). Стан скотарства, як констатує газета, є «загрозливий», бо його, мовляв, обрав за об'єкт своєї контр-революційної шкідницької роботи куркуль, «Скорочення стада вже відчувалося під час весняного обстїду торік (рогатої худоби поменшало на 15 відс., свиней на 28 відс.)» «Коли орієнтуватися на кількість шкір, що поступили від убою (за відомостями Шкірсиндикату), то робимо висновок, що катастрофічне зменшення основного капіталу тваринництва продовжується. З 1 жовтня 1929 року забито 500 тисяч голів худоби». Коли взяти попередні дані що-до зменшення кількості великої рогатої худоби в Полтавській округі, подані в тому ж таки числі «Комуніста», то вони вказують, що кількість великої рогатої худоби в порівнянні з весною 1929 року зменшилася на 35 відс.

Виявлення хоч трохи подібних фактів в кожній західно-європейській країні викликало б цілу бурю в парламенті і в пресі, викликало б цілу низку заходів адміністративних установ і громадських організацій. На совітській Україні обмежуються тим, що констатують, що ця катастрофа є результат шкідництва куркуля і провадять далі твердий курс на закріплення «успіхів» колективізації.

***

Для тих, хто вважає, що остання постановка ЦК в справі колективізації припиняє політику експериментів, варто звернути увагу на той новий аншлаґ, який з'явився в совітських газетах останні дні: «Організація громадського харчування в радгоспах і колгоспах — невід'ємна частина всієї

підготовчої роботи до сівби». («Ком». ч. ч. 76 з 18. III). Висовується як чергове ударне завдання — боротьба за новий, соціалістичний побут, який у першу чергу повинен виявитися у відмові від індивідуального родинного харчування і переходу до харчування в громадських їдальнях. А з огляду на те, що тих їдальень дуже мало і засобів для їх організації нема, споживчим товариствам дано директиву мобілізувати все можливе для організації громадських їдальень. В Москві, як повідомляє к респондент «Социалистического Вестника», на цьому ґрунті вже дійшли до «усуспільнення» кухонного посуду в окремих родинах. З України таких звісток тим часом нема. Але що вони будуть, — сумніватися не приходиться. Бо мабуть не було ні одної совітської кампанії, яка б в результаті не дала того, що post factum совітська практика називає «перекручуванням».

***

Як ми не один раз підкреслювали, сучасний хаос не обмежується лише селом. Ціле народнє господарство перебуває в стані повного роспаду, повної руїни. Наводимо що-до цього нові дані: «15 березня президія ВРНГ обговорила наслідки роботи української промисловости за минулі 5 місяців. З доповіді виявилось, що кам'яновугільна промисловість Донбасу не дала країні за 5 місяців 745.000 тон вугілля. Це пояснюється головню тим, що вугільний Донбас на спромігся налагодити як слід свою роботу, зокрема, усунути внутрішні неладності. Питом вага механізованого видобутку збільшилася. Але маханізм використовують дуже нераціонально... Це створює загрозу невиконання директив уряду — видобути в Донбасі за перше півріччя цього господарського року 20 мл. тон вугілля... Головна хиба промисловости полягає у відсутності організації робіт і плановости виробництва. В багатьох підприємствах організація виробництва така погана, що треба бити на сполох... Керівники заводів побоюються єдиначальности і зв'язаної з нею відповідальности... Головнє завдання, що його покладено на промисловість — ліквідувати прорив 1-го кварталу — не виконано... («Ком». ч. ч. 75 з 17. III). «Останніми часами на залізницях України утворилося просто таки неможливе становище. Залізничі не лише не подають вагонів для відвантаження цілого ряду важливих сезонних вантажів, як вугілля, руда, будівні матеріали то-що, але й ті вагони, що подається їх, надходять до місць відвантаження надзвичайно неакуратно й безсистемно... Шахти Донбасу задихаються від великих запасів вугілля. Союзвугілля щодня одержує кілька телеграм від шахтоуправ і трестів про те, що на рудниках систематично нагромаджуються цілі гори невідвантаженого вугілля... Хемічні заводи примушені зменшувати виробничу програму на березень, бо всі склади переповнені навантаженою продукцією... Так само не подається вагонів на відвантаження будівних матеріалів... Залізничі зривають роботу промисловости». («Ком». ч. ч. 78 з 20. III).

В. С.

З міжнароднього життя.

— Митнє замирєння. — Англо-єгипетська конференція.

Закінчилася митна конференція, що відбувалася при Лізі Націй в Женеві, починаючи з 17 лютого поточного року.

Конференція повстала в наслідок дискусій та резолюцій, що їх було прийнято на останній сесії Ліги Націй у вересні минулого року, згідно з якими члени Ліги мали б винайти заходи, аби поліпшити економічне становище Європи. Думка та викликала не аби-яке захоплення і то серед лідерів евро-

пейської політики. Мак-Дональд з приводу того говорив про необхідність загальної згоди на базі економічної волі. Бріан проголосив чергову блискучу промову про необхідність закладати одна за одною підвалини майбутніх європейських Сполучених Штатів; Штресман, з свого боку, тяжким словом схарактеризував недовершеність сучасної економічної організації Європи, вказуючи на протиріччя митного націоналізму та митних бар'єрів з тенденцією розвитку модерного світу.

Після цих загальних промов бельгійський міністр Гіманс вніс конкретну пропозицію про «митне замирення» на кілька років з тим, щоб за той час держави цілого світу, а спеціально — Європи, могли зговоритися про злагожену спільну митну політику, про принципи та практичне її проведення. Гіманса гаряче підтримав англійський міністр торгівлі Грегем, після чого прийнято було пропозицію німецького представника Брайтшайда про скликання спеціальної дипломатичної конференції для вирішення митного замирення. Дипломатичної — тому, що як вказав Бріан, політика навіть економічна — діло дипломатів, а не експертів, хоч би й якими фахівцями були ці останні.

На конференцію з'явилися представники всіх європейських держав, крім одної Албанії; по-за європейські держави за дрібними винятками від того ухилилися і лише де-які з них прислали своїх спостерігачів. Справа зразу ж пішла тяжко — посувалася з великими переборами; конференція часто стояла на краю формальної невдачі. Виявилось, що мабуть таки не час ще братися практично до встановлення якоїсь форми загально-європейського об'єднання, хоч би то й обмежено було суто економічною площиною.

Маркантим доказом тому могли бути вже такі наявні для всіх факти, що як раз тоді, коли в Женеві європейські дипломати переводили дискусію над митним замиренням, в Америці сенат голосував новий закон про таке високе мито на весь закордонний крам, що його можна вважати впрост заборонним; так само в Німеччині через парламент переходило митне підвищення також майже заборонного характеру на пшеницю, а в Англії зачалася агітація не на користь вільного торгу, про який так гаряче говорив Мак-Дональд, а навпаки — за протекційну митну політику, спрямовану на охорону британської індустріальної і навіть сільсько-господарської продукції. Те саме робили і роблять й інші менші держави.

Конференція тому і не спиналася над ідеалістичним питанням про утворення з Європи якого-будь єдиного економічного організму. Не було мови не те, що про цілковите знищення мита та митних бар'єрів, але й про довшу митну стабілізацію. Навіть такий короткий термін цієї стабілізації, як два-три роки, викликав рішучі протести таких держав, як Франція та Італія, що без їх згоди взагалі не може бути встановлено якої-будь загально-європейської міри. Після затяжних перестрав і трудних компромісів конференція спинилася на дуже малому конкретному досягненню. Підписано було резолюцію про те, що має бути встановлено митне замирення на протязі одного року, за який час підписані держави обов'язуються не підвищувати своїх митних ставок. Поки-що під такою резолюцією підписалося одинадцять європейських держав.

Може повстати запитання, чи варто було за для такого дрібного діла зібрати таку велику конференцію, робити розголос по цілому світі? На перший погляд відповідь на це мусить бути негативною. Така постановка, на якій спинилася митна конференція, може здаватися не чим іншим, як бажанням врятувати, так мовити, лице своє. Реальною в ній начеб-то нічого немає, бо ж один рік — це такий термін, на протязі якого просто так нічого не зміниться в світі, особливо в економічній площині.

Але придивившись до вказаної постанови глибше, треба визнати, що в ній єсть де-що реальне і позитивне. По-перше, рік єсть рік, але митне замирення може бути автоматично продовжено ще на рік, два, три і т. д. По-друге — під тою постановою стоять між іншим і підписи представників таких держав, як Англія, Франція, Німеччина та Італія, що ніколи безоглядно свого підпису не ставлять. І по-третє, і це головніша річ —

прийняттям такої постанови європейські політики визнали факт існування Європи, як єдиної економічної цілості, іменем якої, коли то треба було б, можна буде говорити з цілим світом. Правда, це поки-що має характер лише теоретичний, резолютивний, а не практичний, але для старих традиційних міжнародних норм це — коли не революція, то безперечно її зародок. Сьогодні він ще може, так мовити, піти в непам'ять, бо ціла справа ще не достигла, але в майбутньому про нього згадають, і це майбутнє може вже й не таке далеке, як то воно зразу здається.

* * *

У Лондоні розпочато англо-єгипетські пересправи. На чолі єгипетської делегації стоїть голова єгипетської влади націоналіст Нагас-паша, на чолі англійської — міністр закордонних справ Гендерсон. Відбулося вже й перше урочисте засідання конференції, в якому голови обох делегацій обмінялися ширими й надзвичайно дружжелюбними привітаннями, простеливши тим начеб-то безсумнівний добрий шлях для залагодження англо-єгипетських взаємовідносин, таких заплутаних у минулому і таких життєвих для обох країн. Бо ж для Єгипта справа йде про суверенну незалежність, а для Англії — про забезпечення єдиного короткого шляху до Індії та інших заокеанських частин Британської імперії.

На цьому місці доводилося згадувати про єгипетське питання. Приблизно сорок літ тому — до певної міри не з своєї волі, а силою зовнішніх політичних обставин, — Англія окупувала єгипетську територію своїми військами. З того часу вишло так, що вона там і залилася, хоч Єгипет і вважався офіційно частиною Отоманської імперії. Ця «тимчасова» окупація, як то часто траплялося в минулому з європейськими державами, перетворилася в фактичне володіння. Офіційно воно стало таким для Англії, коли єгипетський суверен — Туреччина — за часів світової війни зголосився на боці англійського ворога — Німеччини. Англія проголосила тоді свій протекторат над Єгиптом, що й проіснував цілу війну та чотири роки після неї.

Року 1922 Англія одностороннім актом зрушила свій протекторат над Єгиптом, проголосивши цю країну незалежною державою. Однак, ця незалежність обумовлена була чотирма важливими оговорками, якими Англія гарантувала собі свої інтереси, зв'язані з єгипетською територією. Ці оговорки такі: 1) Англія забезпечувала за собою право імперських комунікацій на території Єгипта, з одного боку, в напрямі до Судану, з другого — через Суецький канал; 2) Англія брала на себе обов'язок охороняти недоторканість території од нападів всякої іншої держави; 3) Англія залишала за собою охорону прав усіх чужинців, що перебувають у Єгипті, бо той обов'язок покладений на неї міжнародними договорами і 4) Англія забезпечувала за собою своє колоніальне становище в Судані, територія якого офіційно знаходилася в англо-єгипетському кондомініумі, але фактично адмініструвалася виключно англійцями.

Ці оговорки забезпечували єгипетські інтереси Англії та, явна річ, не могли дуже подобатися єгиптянам, особливо єгипетським націоналістам, що мають за собою велику перевагу в парламенті і в країні, бо не можна було їх погодити з розумінням повної суверенності, до якої змагалися єгиптяне. Почалися вишукування інших, більше еластичних формул, що могли б задовольнити обидві заінтересовані сторони. З тою метою пересправи: року 1924 Мак-Дональд з Заглул-пашою, року 1927 Чемберлен з Сарват-пашою і року 1929 Гендерсон з Махмудом-пашою. Ці останні пересправи довели були до доброго кінця, але на той час єгипетський парламент був роспущений, країна урядувалася в диктаторський спосіб королем і Махмуд-паша не мав за собою політичної opinio sui країни. А англійці, народ історично парламентський, мало важать диктаторське слово, а більше звиряються на постанови народного представництва. Тому то з цілою справою вирішено було почекаати, аж поки в Єгипті знову почне функціонувати нормальний парламентський порядок. Цей час тепер настав, і пересправи відновлено.

На торішній конференції з Махмудом-пашою зазначені вище англійські оговорки було модифіковано в такий спосіб: 1) Британські комунікації забезпечуються тим, що Англія триматиме свої гарнізони лише на території зони Суецького каналу і виведе їх із Александрії та Каїра, 2) недоторканість єгипетської території забезпечена буде тим, що Англія та Єгипет складуть між собою договір тісного і нерозривного союзу; 3) інтереси чужинців будуть забезпечені єгипетськими законами і 4) участь Єгипта в команді Суданом було заманіфестовано тим, що поруч з британськими військами стоятиме там один батальон єгипетської армії.

Ці модифіковані оговорки й лягли в основу сучасних англо-єгипетських пересправ. Як здається, наслідком конференції може бути певна згода заінтересованих сторін. Певні перешкоди, правда, єсть. Перша з них — неповна стабільність англійського робітничого кабінету, що не має своєї більшості в парламенті. Але це мабуть справи не зашкодить, бо ініціатива щодо визнання єгипетської незалежності належить не робітничому кабінетові, а започаткована консерваторами року 1922, і Мак-Дональд на сьогодні лише довершує те, що було розпочато його попередниками. Другою перешкодою могли б бути єгипетські націоналісти, що од їх імени прибув до Лондону Нагас-паша. Націоналісти були увесь час проти яких-будь оговорок, але час та англійська впертість довели їм, що дальших уступок їм годі добитися, бо ні один британський кабінет не піде в цій площині так далеко, як кабінет, що складається зараз із членів Labour Party.

Доброю ознакою вважають також і те, що на конференцію, разом з Нагас-пашою прибув і великий муфтії Єгипта, духовний вождь і голова єгипетського населення. Його авторитет наче-то має перекрити собою ті уступки, на які мусить йти голова світської влади, і на які він сам, з огляду на націоналістів, міг би й не зважитися.

Коли справу буде закінчено згодою, Англія, згідно з попередньою умовою, має внести до Ліги Націй пропозицію прийняти Єгипет до Ліги, як рівноправного члена в союзі світових держав. **Observer.**

Лист із Варшави.

— Протест української колонії у Варшаві. 9-го березня с. р. в той день, коли на Україні червона Москва розпочала свій «процес» над сумлінням і душою українського народу, українське громадянство м. Варшави зібралося, щоби запротестувати перед цілим світом проти жахливих переслідувань московськими більшовиками чільних представників нашого національно-культурного відродження і нищення української нації зо всіма її економічними та культурними здобутками, які створила вона на протязі свого багатовікового існування.

Збори відкрив заступник голови УЦК п. ген. В. Куш. До президії зборів увійшли п. п. ген. В. Сальський, яко голова, і І. Липовецький, яко секретарь. Голова зборів звернувся до присутніх з промовою, в якій з'ясував цілу повненьку кривавого терору на Україні, безмежні страждання українського народу під окупацією червоної Москви та інспірований суд над душою і совістю української нації.

Бурею оплесків солідаризувалися збори з промовцем і винесли наступний протест:

«Українська політична еміграція м. Варшави звертається до всього цивілізованого світу з гарячим протестом проти тих страхіть, якими нищить московська комуністична влада народ український. Вже на друге десятиліття перейшли страждання українського народу, якому доля судила пережити тяжкі муки під навалюю східних дикунів. Тепер московський кат скеровує свій замах на мозок народу — його інтелекцію і на серце його — віру.

Найяскравішим виявом переслідувань з боку совітської влади україн-

ської інтелігенції являється інспірований цією владою провокаційний судовий процес, зв'язаний з безпідставним обвинуваченням української інтелігенції, українських діячів культури й освіти в організації збройного повстання проти окупаційної совітської влади.

Борці за волю народу, що тепер позбавлені зброї, не мають можливості врятувати батьківщину, яка спливає кров'ю в нерівній боротьбі з дикуном-окупантом, озброєним новітньою технікою. Час не жде й чи не досить вже цивілізованим народам перестати бути пасивними свідками того, як нищать український народ, що на протязі своєї історії не раз боронив Захід перед навалюю диких орд.

Хай же протест наш, що збігається в часі з початком кривавого судового процесу проти українських культурних діячів, зверне увагу цивілізованих народів світу на тяжкі страждання українського народу, наповнить їх серце співчуттям до мучеників за Україну й викличе з їх боку рішучий чин в обороні культури й цивілізації».

На цих же зборах було заслухано протест Української Студентської Громади у Варшаві.

І. Липовецький.

Червоний терор на Україні.

До редакції надіслано резолюції протестів проти нечуваного терору червоного на Україні від таких організацій: Союзу Українок-Емігранток у Польщі, Української Студентської Громади у Варшаві, Української Станиці при м. Каліші та околицях, Відділу УІЦК в Лодзі, Відділу УІЦК в Познані, української еміграції в Івацевичах, української колонії в Пйотрокові, української колонії в Тарнові та околицях, української колонії в Озерех Гродненського повіту, української емігрантської колонії в Перемишлі та української політичної еміграції, що тимчасово замешкує на Горішньому Шлезьку й в Домбровському районі та згуртована коло відділу УІЦК в Сосновцю.

Резолюція

принята на шірших сходах «Союзу Українок-Емігранток в Польщі» 28 лютого 1930 року проти терору на Україні.

Десятий рік минає з того часу, як на Україні запанували московські більшовики. Щоби зміцнити своє становище, московська влада кинула народні маси демagogічні гасла свободи, рівності, братерства і лише по закінченню соротоби показала своє правдиве обличчя.

Десятий рік минає, як на Україні запанував режим безоглядного гвалту, який doprowadив країну до повної руїни; про такі елементарні річі, як свобода слова, друку — ніхто не може й мріяти; під загрозою жорстокої кари опинилися візні переконання політичні, національні, навіть релігійні.

На протестні людності проти деспотичного режиму совітська влада відповідає жорстоким терором. Скатовано і замучено в чрезвычайках сотні тисяч дітишок синіє і дочок українського народу.

Протязом останніх місяців арешти і розстріли невинних людей дійшли на Україні до небувалих розмірів.

В бруталний спосіб ліквідовано останній притулок для змученої душі народу — Українську Автокефальну церкву. Очікують провокаційного процесу і жорстокої кари тисячі пастирів церкви, діячів культури і науки.

Українки-емігрантки, які залишили на Україні своїх батьків, братів і сестер, не можуть бути байдужими до кошмарного совітського режиму...

Апелюючи до всього культурного світу, а в першу чергу до чужоземних жіночих організацій, «Союз Українок-Емігранток» засилає свій протест до Міжнародної Комісії для інтелектуальної співпраці при Лізі Націй та до чужинських жіночих організацій, з гарячим проханням прислугитися до нашого протесту проти нечуваного серед культурного світа режиму, який панує на Україні.

Хроніка.

3 Великої України

— В Українській Академії Наук засновано комітетку. До цієї ячейки увійшли такі комуністи, яких провели більшовики в академію: Шліхтер, Левицький, Комішан, Артемовський і Стадніченко («Пр. Пр.» ч. 70 з 27. III).

— Виставка «папізм і православіє». В Лаврі, яку тепер обернуто на Музейний городок, відкривається виставка «папізм і православіє в їхніх історичних стосунках і теперішній практиці». На виставці виставляється експонати що-до історії католицької і зокрема переслідувань православія від католицької церкви, матеріали про побут духовенства й ин. Улаштовується також відділ участі католицької церкви в антисовітських кампаніях. На виставці є також памфлети римські проти православної церкви («Пр. Пр.» ч. 69 з 26. III).

— Виступ жидівських письменників. В Донецькому басейні в Сталіному зробила виступ група жидівських письменників, давши низку інтернаціональних вечерів («Пр. Пр.» ч. 70 з 27. III).

— «Контр-революція» в харківській бібліотеці. Виявлено, що в Харківській науковій бібліотеці в подвалах було закинута багато совітських книжок, а на полицях переховувалися книжки релігійного характеру. Багато документів, матеріалів, що малюють відношення до революції, ніким не охоронялися й вони гинули. («Пр. Пр.» ч. 70 з 27. III).

— Немає кваліфікованих кандидатів для прийняття на високі школи. Щоб забезпечити себе належним числом пролтарського студентства на весняному наборі до високих шкіл, більшовики до терміново випускають учнів з трьох-річних професійних шкіл. Дотерміново також випускають учнів робфаків. Вступних іспитів до високих шкіл також не буде. («Пр. Пр.» ч. 68 з 25. III).

— Теж саме і при прийняттю до технічних шкіл по заводах. При прийомі до технічних шкіл при окремих великих заводах не стало осіб, що мають скінчену семирічку. Прийнято тому багато таких, що мають тільки 5, а часом і менше класів нижчої школи. По цих технічних школах бракує також і кваліфікованих інструкторів. («Ком.» ч. 79 з 21. III).

— Закрито останню церкву. В Риківському районі закрито останню церкву, що залишилася була ще в с. Корсунь («Ком.» ч. 78 з 20. III).

— Робітники відправляються більшовиками на село далі. На Артем'ївщині мобілізовано 150 робітників, членів міських рад різних міст для відправи на село на постійну роботу в сільських радах. З Артем'ївщини до цього часу уже від'їхало 400 робітників для роботи в колгоспах. («Пр. Пр.» ч. 70 з 27. III).

— Хліб надалі буде випікатися тільки двох сортів. Хліб у Харкові надалі буде випікатися тільки 2-х сортів — 85 відс. пшенич-

ний і 87 відс. житній. Білий хліб видаватимуть лише дітям та лікарням («Ком». ч. 78 з 20. III).

— Американські фахівці в Києві. Американські інженери проїздом через Київ консультували в справі будови беконної фабрики в Дарниці. («Пр. Пр.» ч. 67 з 23. III).

— Весіння сівба. — 35 відс. колгоспів на Україні не мають ще вироблених планів сівби («Ком». ч. 75 з 17. III).

— По колгоспах Луганської округи почалася сівба, але дуже неорганізовано. Насіння колгоспи мають тільки 80 відс. потрібної кількості («Ком». ч. 77 з 19. III).

— Селянський терор. — В с. Ометинці Ситковецького району на Винничині під час переходу на колективізацію забито комуніста Яценка. Яценка били кіллям, потрошили голову камінням та вбитого викинули у болото. Разом було побито ще чотирьох комсомольців та одного активіста («Пр. Пр.» ч. 70 з 27. III).

— В Петрівському районі Криворізької округи під час виходу колгоспу «Червоної Гай» на сівбу — селяне намагалися забити голову колгоспу. Цих селян заарештовано («Ком». ч. 82 з 24. III).

— В с. Виноградівка, Михайлівського району підпалено майно артїлі «Перемога». Згорїла хата, стаїня, комора, дзерно та фураж («Ком». ч. 79 з 21. III).

— В с. Северянівці на Білоцерківщині зроблено замах на комуніста Залевського («Роб. Газета» ч. 44 з 22. II).

— В с. Дробанівці на Кременчуччині забито активіста Горчака («Ком». ч. 43 з 21. II).

— В с. Куцилівці підпалено воловопо споживчого т-ва. Згорїло 7 волів («Роб. газ». ч. 40 з 18. II).

— На Миколаївщині в с. Розанівці намагалися задушити голову колективу. В с. Метанівці намагалися забити голову колгоспу. На хуторі Сасво намагалися

забити активістку. В с. Люджі забито пострілом через вікно активіста («Ком». ч. 51 з 21. II).

— В с. Марієнштадті на Одещині забито активістку («Ком». ч. 46 з 16. II).

— У с. Калінівці на Поділлію зроблено замах на комсомльця підчас перепису майна у селян («Роб. Газ.» ч. 44 з 22. II).

— На Першомайщині у с. Кощарах підпалено садибу голови комсомолу, а в с. Греківці підпалено хату жінки голови колективу («Ком». ч. 52 з 22. II).

— На Тульчинщині в с. Гордієвка поранено активіста Бойка, у с. Тростянку забито голову комітету незаможних селян Гнатченка, стріляно в агрономів комуністів Білінського та Гарматюка. В с. Демидівка стріляно у голову сільської ради («Ком». ч. 46 з 16. II).

— На Шевченківщині в с. Матки вночі обстрілюються хати активістів з колективу та розкидаються листівки з погрозами. («Вісти». ч. 43 з 21. II).

— Світські лікарні. По лікарнях Маріупольщини панує бюрократизм і байдуже ставлення до хворих. Крім того лікарні не в стані задовольнити потреби населення; є випадки, коли окремі особи чекають цілий рік черги на операцію; що ж торкається селян, то був випадок, коли один селянин чекав черги на операцію протягом двох років. («Ком». ч. 75 з 17. III).

З укр. життя

— Український шпиталь ім. Митрополита А. Шептицького у Львові. У Львові склався Комітет, у який входять найчільніші представники українського духовенства та представники 58 українських національних, громадських, культурно-освітніх та ин. організацій і який має метою вшанувати тридцятилітній ювілей перебування Митрополита А. Шептицького на митрополитому престолі. Цей Комітет в пам'ять

цього ювілею має влаштувати у Львові шпиталь імені високого ювілята, і розпочав акцію по збиранню необхідних коштів. Гроші надсилати по адресі: Земельний Гіпотечний Банк (Львів, вул. Словацького ч. 14) з допискою: на будову шпиталю («Діло». ч. 74 з 3. IV).

— † Омельян Попович. 22 березня помер видатний український діяч Омельян Попович. Проживши 74 роки, покійник пережив дуже багато, зв'язавши себе з розвитком української ідеї на Буковині. 21-го року його було обрано вже до відділу одинокого тоді українського товариства «Руська Бесіда» в Чернівцях. І з того часу небіжчик не покладає рук і працює у культурно-просвітній площині, видаючи то книжки («Бібліотеки для молодіж»), то календарь «Руської Бесіди», то газету «Буковина». Найбільше заслуг має небіжчик на полі народного шкільництва. Він випрацював усі читанки для народніх шкіл, граматики й обробив усі рахункові книжки та видав німецько-український словник. У 1890 році він став повітовим шкільним інспектором у Сереті, після у Кіцмані, а від 1896 р. переходить до Красової Шкільної Ради в Чернівцях, як референт для українських народніх шкіл, а в 1905 році стає вже красвим інспектором для них. Пішовши на пенсію, О. Попович стає послом до Союзу Красового, у 1918 році перебирає разом із д-ром Аврелом Ончулом управу Буковини, а з приходом Румунів переходить до Станіславова, де займає становище віце-президента Національної Ради ЗОУНР, а після приходу поляків стає у Львові інспектором «Рідної Школи» з малою платнею.

Поховано його у Заліщиках з великою урочистістю, при участі великої кількості присутніх. Багато представників преси, організацій та товариств з Чернівців приїхали до Заліщиків скласти йому останню шану, привезли вінки з буковинських квітів та грудки рідної землі, щоб кинути їх

у домовину. («Рідний Край». ч. 14 з 6. IV).

Газетні звістки

— Митрополита Липківського та 6 єпископів заслано на Соловки. Газета «Час». ч. 440 з 30. III подає, що надійшли звістки з України про те, що московська колегія ПІУ дала наказ вивести митрополита Липківського та шістьох єпископів Української Автокефальної Церкви на Соловецькі острови. Наказ вже виконано.

— Неблагонадійні військові частини. Берлінський кореспондент «Морнінг Пост» повідомляє, що військовий комісаріят недавно перевів полки, які складаються з українського елементу і розташовані в Харькові, Києві та Одесі, в глибоку совітської Росії та замінив їх військами з Московщини.

Наказ про це переведення до останньої хвилини тримано було в таємниці. Відділ, що вартував в помешканню харьківської опери, де в сучасний мент йде суд над українськими націоналістами, одного дня, повернувшись до касарень, довідався, що в той же вечір увесь його полк посилається до Москви. В Харькові розташовано два кінні полки з Московщини. Пересунення військ пояснюється тим, що Сталін побоюється, щоби війська з місцевих людей не «заразилися» антикомуністичними настроями місцевого населення («Возрожденіє». ч. 1769 з 6. IV. 30).

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Замість візитів. Замість візитів на Великдень В. Прокопович склав пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри. Разом з тим він просить нас повідомити усіх, що для нього

пожертви на Бібліотеку цілком замінюють на свята і особисті візити до нього і листовні привітання.

— Головна Еміграційна Рада випустила і розіслала по всіх організаціях української еміграції бони для збирання національного податку, постановленого першою конференцією української еміграції в Празі. Бони уявляють собою артистично виконаний образ святої Софії у Києві.

Отже фактично збирання національного податку почалося. Судячи по результатах досягнутих уже у Франції, треба думати, що розпочата Головною Еміграційною Радою справа буде мати повний успіх.

— Громада у Греноблі. 23 цього березня в м. Греноблі відбулися установчі збори місцевих українців з метою заснування української еміграційної Громади. На цих зборах з правом дозвільного голосу були присутні гості з Ліону: голова Ліонської Громади п. Горбатенко та п. п. Григоран і Таран. Головою зборів обрано було п. Рогатюка і секретарем п. Токайла. Після вступної промови голови зборів, слово забрав п. Горбатенко, який від імені Ліонської Громади, виголосив привітання українцям м. Гренобля та побажав присутнім на зборах успіху в розпочатій справі. Голова зборів подякував п. Горбатенка та просив вітати українців в Ліоні.

Після цього збори перейшли до обговорення проєкту статуту. Після обговорення статут було затверджено. Далі обрано було Управу нової Громади: головою — п. Рогатюка, секретарем — п. Токайла. Обравши і Ревізійну комісію, збори накреслили план майбутньої праці Управі Громади. В цих дискусіях прийняли участь і гості, а зокрема п. Горбатенко подав кілька практичних порад, що їй були прийняті на увагу, а саме що-до легалізації Громади, про обов'язковий вступ до Союзу Громад на чолі з Генеральною

Радою у Парижі, про випускування укр. часописів, журналів, книжок та ін. Він також дав секретареві і необхідні адреси. Громадянство висловило побажання виписати на перший час книжки з бібліотеки Ліонської Громади, бо власної поки що нема. П. Горбатенко обіцяв це зробити.

Після зборів відбулася спільна вечеря, на якій члени нової Громади вітали своїх гостей. В дружній атмосфері пройшла вечеря, виявивши добрі настрої, що є запорукою майбутнього життя нової Громади в Греноблі. Щастям, Боже!

— Фірма Пате у Парижі вже випустила в продаж двохсторонній грамофонний диск наспіваний співачкою С. Вербицькою в супроводі артиста-бандуриста В. Ємця. Диск можна набувати в центр. складі Pathé, 30, B-d des Italiens, Paris. Ціна його на складі 18 фр. При виписці належить вказувати число по каталогу: X 3056 та назву (Mogosenko-Les Ecrevisses).

Новий український диск бездоганно виконаний фірмою Пате. Чудовий спів пані С. Вербицької та артистична гра п. В. Ємця луцяться як найкраще. З тих українських дисків, які взагалі було випущено різними фірмами і наспівані чи награні різними українськими артистами, нинішній диск без перебільшення можна назвати першим бездоганим і високохудожнім. Треба лише побажати, щоб наші артисти дали не один такий диск, а цілу серію. Це було б великою утіхою і українській публіці і чужинцям, що хоч таким чином чули б український спів та музику.

— Розшукують. І. Дубовий (La Jarne. Char. Inf. France) розшукує нач. штабу 1-ої Стр. бригади підполк. Савосько, командира Налівайківського кур'я підполк. Андрушенка та пор. Авраменка.

В Чехії

— У роковини Шевченка улаштовано було Укр. Республікансько - Демократичним Клубом спільно з Укр. Об'єднанням в ЧСР 20 березня с. р. в репрезентаційній залі готелю Граф Святочну Академію. Відкрив академію голова Об'єднання проф. А. Яковлів, після чого академик проф. Ст. Смаль-Стоцький прочитав реферат і як, завжди, надзвичайно змістовний, в якому висвітлив державно-політичні погляди Шевченка на основі детального аналізу його творів. Другий реферат — промову з надзвичайним піднесенням виголосив проф. М. Славінський. По рефератах на прохання президії Клубу проф. В. Сімович прочитав експромтом з великим чуттям кілька віршів Шевченка.

Вокальна частина академії складалася із співів баритона М. Самойловича, акомпанував п. Роман Сімович.

На прикінці за традицією проспівано було всіма присутніми «Заповіт» Шевченка.

Окрім української публіки, що по береги заповнила залу, були присутні і гості-чехи.

— В Українському Високому Педагогічному Інституті в Празі відбулися 8 березня с. р. урочисті збори Сенату, професорів, студентів та урядовців Інституту з нагоди 50-ліття з дня народження ректора Інституту проф. д-ра В. Сімовича. На святі присутні були також представники інших українських організацій.

Засідання відчинив п. проректор Інституту проф. д-р В. Гармашів промовою, в якій підніс заслуги ювілята, як ректора Інституту та привітав від імені Сенату, професури та урядовців Інституту. По промові заспівав студентський хор «Многая літа». Другу промову-реферат виголосив проф. Інституту д-р А. Артимович, директор української гімназії в Жевниціях, який подав біографічні відомості про ювілята та підніс заслуги

його як українського громадянина та вченого. Далі промовляв ректор українського Університета в Празі проф. Д. Антонович; представник студентства докторант Л. Волохів виголосив промову та підніс ювілятові художнє виконану адресу від студентів Інституту, а б. студент Інституту педагог М. Обідний прочитав свої, присвячені ювілятові вірші.

На кінець відповідав сам ювілята та дякував щиро промовцям та всім присутнім, що вшанували його свято. Після цього хор подруге заспівав «Многая літа».

Окрім зазначених вище привітань вступили до пана ювілята привітання від Українського Академічного Комітету в ЧСР, Укр. Університету, укр. Академії пластичного мистецтва, Музею визвольної боротьби, укр. учительської Спілки, Укр. Республікансько-Демократичного Клубу, Укр. Жіночого Союзу, укр. Академічного хору, укр. Історично-Філологічного Т-ва, Видавництва «Чесько-Українська Книга», Громади українців-кубанців в Празі, укр. Музичного Т-ва, Математично-природничого Т-ва, академіка проф. І. Горбачевського й від інших осіб листи й телеграми.

— Спілка українських лісівників в ЧСР. Спілка Українських Лісівників в ЧСР з осідком в м. Подєбрадах розпочала новий рік своєї праці загальними річними зборами, що відбулися дня 25 січня 1930 року. Не дивлячись на досить тяжкий матеріальний стан, Спілка проявила певний поступ в праці. Біжуча праця Спілки провадиться в напрямку підготовки до Всеукраїнського З'їзду інженерів, що має відбутися 7-9 червня біжучого року в Празі. Спілка, опрацювавши план праці та проєкт З'їзду, заслала пропозиції ініціативній групі цього З'їзду Спілці Інженерів в Парижі, а також і від себе підготувала де-кільки рефератів, які будуть зачитані на З'їзді.

Спілка прийняла найактивнішу участь в обороні імені українських емігрантів в справах Нансеновських паспортів. З цього приводу

відбулись надзвичайні загальні збори, на яких інженер Подоляк подав інформації що-до цієї акції. Загальні збори, обговоривши це питання, прийняли ряд пропозицій та надіслали меморандум до Міністерства Внутрішніх Справ Чехословаччини в цій справі.

Спілка має на увазі нав'язати більш тісні стосунки зі своїми членами, що перебувають по різних державах і притягти їх до активної праці по створенню власного друкованого органу. В науковім семінарі Спілки було заслухано декілька рефератів, які зачитали: професор Кюсора, доцент Д-р Русов, асистент інж. Подоляк і асистент інженер Прохода.

Після звіту Управи загальними зборами було обрано нову Управу, в склад якої увійшли: Голова — інж. Подоляк (обраний по друге) заступник — інж. канд. Тузів, секретар інж. канд. Ткаченко, скарбник інж. канд. Стельмашенко і культурно-освітній референт — інж. канд. Голосюк.

— Шевченківське свято в Подєбрадах. 30 березня б. р. Укр. Госп. Академія улаштувала свято Шевченка, на якому проф. М. Славінський виголосив доклад «Політичний світогляд Шевченка».

— Доклад проф. О. Шульгіна на тему «Українська справа на міжнародньому форумі» відбувся в Подєбрадах 31 березня в готелю «Біліна». Доклад улаштувала Подєбрadsька комісія «Українського Об'єднання в ЧСР». В своєму докладі проф. Шульгін перш за все сконстатував, що процес, який відбувається тепер у Харкові, яскраво показує ті надзвичайно тяжкі умови, в яких перебуває український народ під московською окупацією і які майже виключають можливість якої-будь позитивнотворчої праці. Це накладає обов'язок на українську еміграцію — збільшити свою енергію і поширити свою діяльність на всіх ділянках емігрантського життя. Процес цей також вказує, з якою неавис-

то ставляться московські окупанти до діяльності уряду УНР і як вони цим процесом хочуть його скомпромітувати. Але це тільки доказує живучість ідеї УНР і необхідність існування і праці її уряду. За урядом УНР є два фактори, що надають йому значіння і сили: це законність, що стверджує окупаційний характер сучасної влади, і чинність, яка не переривалася на протязі 10 років еміграції. Далі докладчик зупинився на окремих моментах, що характеризують становище української справи на міжнародньому форумі: акція американського сенатора Копелянда, становище українських представників в Д-ррадчому Комітеті при Високому Комісарі Ліги Націй і діяльність Українського Т-ва для Ліги Націй. Детально характеризуючи всі ці справи, докладчик підкреслює ті труднощі, які доводиться переборювати: обмеженість матеріяльних засобів, брак людей, які б могли працювати на міжнародньому полі, інтриги російської еміграції і т. п. Кінча: докладчик бадьорим запевненням, що не дивлячись на ці труднощі, з кожним разом українська справа набірає все більшого значіння і що врешті «Правда переможе».

— Харківський процес притягує цілу увагу подєбрadsької колонії. Спочатку використовували приватні радіо, тепер Академія поставила своє радіо і професура, студенти й взагалі члени подєбрadsької колонії мають змогу пильно прислухатися до ходу процесу. Не все можна почути, але і те, що чуємо, глибоко хвилює всіх нас. З ініціативи частини лектрьського складу Академії обрано комісію в справі процесу, що має своєю метою — організувати ведення радіо-записів, зібрання иншого інформаційного матеріялу, інформування чеської преси. Вже вийшло і розсилається по українських організаціях декільки записів з процесу. До комісії увійшли: проф. Бич, доц. Мазепа і Доманицький, інж. Гловінський та Денисенко.

— Н а н с е н о в с ь к і п а с и. Справу з нансеновськими пасами в Чехословаччині, здається, вже остаточно полагоджено в сприятливий для нас бік. Принаймні ті з українців, що одержали тепер пас, мають в ньому перекреслено «rus» і написано: українець. Це для тих, хто від'їжджає закордон. Ті ж, хто залишається в межах республіки, по старому користуються ружказом, де укр. національність ясно зазначено.

В Польщі.

— † П і д п о л к о в н и к В о л о д и м и р В а с и л і в. 13 березня в Познані в шпиталю після довгої хвороби на сухоти помер підполковник українського війська Володимир Васильович Василів.

Заходами Управи відділу УЦК в Позгачі поховано його на міському цвинтарі; впорядковано могилу і поставлено хреста. На похороні була майже вся українська емігрантська колонія та багато знайомих покійного. Покійний народився в Крем'янці на Волині 10 ж втня 1893 року. Середню освіту здобув у Київському кадетському корпусі, а військову — у військовій школі. Військову службу відбував ще у Гродненському гусарському полку. З року 1918 служив в українській армії, в останнє — в окремій кінній дивізії.

— Б і л о с т о ц ь к и й в і д ді л протягом минулого року провадив культурно-освітні курси, на яких було прочитано більше 30 рефератів, відчитів, заклав бібліотеку, для якої пренумерував ряд газет і журналів, улаштував свята й урочистості, зв'язані з українськими традиціями та визвольним рухом.

На рік біжучий обрано: до складу управи-інженера Росомаху на голову, інж. Ковалевського, п. Рибалку, інж. Довбню та інж. Момота — на членів управи; до ревізійної комісії: в інж. Зоня, п. Паламарчука і п. Перепелицю.

— З ж и т т я В і д ді л у УЦК в Білімстоку. Заходами тутешнього відділу УЦК 16 березня с. р. було відсвятковано тут 69 річницю смерті Т. Шевченка. На це свято зібралася майже вся колонія. Инж. М. Довбня відчитав реферат про життя, працю і твори Шевченка. В той же день інж. С. Момот зробив доклад про звірські большевицькі переслідування на Україні, а особливо про теперішній «Харківській процес». Після цього реферату було ухвалено виступити з енергійним протестом проти большевицьких знущань на Україні.

Щ и п і о р н с ь к и й в і д ді л має проєкт одкрити споживчий sklep на паях, заснувати касу взаємодомочі. До нової управи обрано: Шевченка Федора — на голову, Доскача Григорія — на заступника голови, Лазарчука Володимира — на скарбника та Якименка Якова — на секретаря; до ревізійної комісії: Проценка Петра, Топчія Володимира й Зленка Макара.

Збори вшанували через встановлення пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри та вислали привітань заступників його Андрієві Лівичькому.

— Б е р е с т е й с ь к и й в і д ді л постановив доручити управи своїй як найскорше довести до відома Головної Управи У.Ц.К. про те, що в виданих нині українським емігрантам т. зв. нансеновських пашпортах, мимо поданих відомостей про українську національну приналежність, зазначається походження російське. Зібрани на зборах, стоячи на становищі, що ніхто інший навіть так високоавторитетна особа, як високій комисар Ліги Націй Нансен і хочби й ціла Ліга, не мають рішати про національну приналежність якої б то не було особи, крім неї самої, — просять і вимагають від установ і осіб, що репрезентують українську еміграцію, негайного підняття відповідної акції скерованої до як найскоршого усунення існуючої, так прикрої, ображаючої найелментарніші

почуття людської гідності українських емігрантів постановки питання про національну принадлежність нашу. Другою важливою постановою зборів є доручення управі підготувати ґрунт до як найскоршого зсудження при відділі кредитового товариства. До нового складу управи ввійшли: Силенко Порфир — голова, Шмалій Кирило — заступник голови і секретар та Німий Андрій — секретар до ревізійної комісії; інж. Сімянів, Олекса, інж. Блудимко Іван та п. Соколовський.

— Надзвичайні загальні збори української колонії в Тарнові. 23 березня відбулися загальні збори укр. колонії м. Тарнова й околиць. Головою зборів був генштабу ген.-полк. Юнаків, заступником — п. Савлущинський, а секретарем п. Андрусевич. Збори вислухали реферат судді Кудрицького про червоний терор на Україні. Докладчик схарактеризував загальні умови життя українців на окупованій московлях України і спинився на подіях останнього часу — на переслідуваннях комуністами свідомої української інтелігенції та української автокефальної церкви. Найбільшу увагу присвятив докладчик висвітненню тих жахливих подробиць, в яких проводився «суд» над акад. Єфремовим і його однодумцями.

Після реферату збори прийняли запропонований п. Кудрицьким проєкт резолюції-протесту, який і постановлено надіслати до Головної Управи УЦК та до Головної Еміграційної Ради. Збори закінчилися співом національного українського гімну.

— Маскові вечорниці в Українській Станиці. В карнавалових днях заходами дівочого пластового курія в українській станиці при м. Каліші відбулися маскові вечорниці, які справили на присутніх дуже миле, симпатичне враження. Дякувати повинні за ці приємні хвили розваги в нашій емігрант-

ській буденщині — пані Катерині Водзинській і провідниці пластунок Ганні Бинь.

— «Шпанська Мушка» на сцені станиці. Драматичним ґуртком ім. Тобілевича в українській станиці виставлено було веселу комедію під назвою «Шпанська Мушка»; на виставі було багато присутніх. Вона пройшла досить удаło.

— Тарасові дні в Українській Станиці 10 і 11 березня на пам'ять річниці Т. Шевченка відбулися в українській станиці служба Божа з панахидією і чулим словом-проповіддю настоятеля станиціної церкви протоієрея Іларіона Бриндзана і дві урочисті вечірки. На перший день після «Заповіту» референт культурно-освітньої станиці і дикретор гімназії ім. Тараса Шевченка в станиці проф. В. Андрієвський виголосив промову на честь поета, після чого артистичними силами під режисурою М. Скворцова виставлено було «Невольника» — драматичні малюнки з поеми Т. Шевченка, перероблені М. Кропивницьким. У виставі взяли участь С. Шило, Н. Литваківська, М. Скворців та Ю. Клевчущинський. Третьою частиною програму були співи і декламації. Хором диригував І. Біленький. Декламували Г. Василюк, В. Олексієнко, Жєня Стецюренко, С. Кость-Костенко. Програм другого дня склали: Дитяча вистава і концерт. Відіграно було учнями початкової школи ім. С. Петлюри в Українській Станиці під керівництвом учителя школи одноактівку «Слідами Тараса», в якій участь взяли Ю. Пилипів Г. Масловець, Н. Стецюренко, Н. Сікорська, М. Терлецький, Д. Ангеліс, П. Кашук та Н. Собко. В концертній частині М. Куц виконав кілька солових річей, а Ж. Стецюренко продекламувала «Іван Підкова». На кінець дитячий хор під орудою М. Скворцова відспівав уривки з «Вечорниць». Програм викликав дуже хороше враження.

— Навчання есперан-

то в пластовій організації в укр. станції відкрито лектором — підполк. М. Харитоненком. Навчання, що розпочалося з новим роком, переводиться поки-що раз на тиждень. Вчатьс я обидва куріні — хлоп'ячий і дівочий.

— З життя української колонії в Озерах. В січні місяці с. р. відбулися загальні збори відділу УЦК в Озерах. Керувик відділу п. Лемпій, пропонуючи вставанням вшанувати пам'ять Головного Отамана С. Петлюри, одкрив збори. Головою зборів був п. Лемпій, заступником — С. Радченко і секретарем — І. Дигилук. На зборах було складено справоздання про діяльність Управи Відділу, обрано нову Управу і обговорено низку справ організаційного характеру. Склад Управи подано в минулому числі. Праця Управи в минулому році була досить активна. Відділ святкував всі національні свята, не занедбував культурно-освітньої праці, в міру можливости посилав свої грошові внески на підтримання національної праці, яку провадить еміграція.

— З життя укр. колонії в Гродні. 23 березня с. р. відбувся молсбен в православному соборі за переслідуваних більшовиками, за віру, український нарід та всіх християн. Молсбен було одправлено дуже урочисто.

На Далекому Сході

—Роковини «Української Сторінки» в «Гун-Бао.» Скінчилося в січні рівно рік, як в газеті «Гун-Бао», що виходить у Харбині, з'явилася регулярно в кожному числі «українська сторінка». Ця сторінка, що друкувалася на російській мові, була присвячена виключно українським справам. На ній находили собі відбиток і статті програмового державно-національно-

го порядку, і відомості з поневоленої більшовиками України, і дрібні замітки про життя еміграції в Китаю та в інших країнах. Помалу розвивалася ця робота, але скріпла і де-далі то має велике значіння для тих, хто там на Далекому Сході чув себе в глибині українцем, але шляхів до пізнання себе не знаходив. Ця «сторінка» допомогла багатьом.

Одмічаючи ці роковини не можемо не привітати редакторів цієї «сторінки» і не побажати їм дальшого успіху на користь єдиної для всіх нас праці державно-національної. Щастя їм, Боже, працювати й надалі з тою ж енергією й запалом, як вони провели цей рік.

— Українське Бюро Преси на Далекому Сході. Як доказ, що українське життя розвивається там, і, розвиваючися, викликає все нові і нові потреби та одкриває для себе все ширші обрії, повстала серед української далекосхідної еміграції думка створити «Українське Пресове Бюро», яке мало би своєю метою пропаганду серед народів Азії української національної ідеї. Це бюро подавало б інформації про Україну, її населення, історію, літературу, природні багатства, причини української еміграції, працю українських наукових закладів на українських землях та на еміграції. Воно має завданням постачати японську, китайську та англійську пресу інформаціями по українському питанню, при чому руководною ідеєю його діяльності стоїть акт 22 січня 1918-1919 років — себ-то незалежність Держави Української і [сборність земель її. Вже цілий шерг чужоземних видань згодився містити на своїх сторінках відомості про Україну, та про її національні аспірації. «Бюро преси» має своїх кореспондентів у всіх великих пунктах зосередження української еміграції, зв'язано з інформаційними аґентствами більшости великих газет світу. Матеріали подаються на українській, англійській, французькій та японській мові.

— Історія України на китайській мові. Має бути видана на китайській мові книжки «Україна і українці». Матеріали, що торкаються історії України, її населення, географії, природних багатств та всього, що торкається нашої батьківщини і її національних стремлень, вже зібрано і приступлено до перекладу. Книжку буде випущено в 15000 прим. («Гун Бао» ч. 978 з 20. II).

В Америці

— Протест проти червоного терору в Канаді. «Український Народний Союз» в Джерсі Ситі, «Український Республіканський Клуб» в Нью-Йорку, українці міста Філадельфії, українці в Йонкерсі, «Американсько-український Горажанський клуб» в Перт Амбой, українці Єлизавету звернулися до сенатора Бора з проханням взяти в оборону переслідуваних учених та церковних діячів, що їх зараз судять большевики у Харькові. («Канадійський Фармер». ч. 10. з 12. III).

— «Український Голос» (ч. 10. з. 5. III) містить велику відозву Центрального Протестаційного Комітету із закликом до українців протестувати проти згущань над найкращими синами українського народу, що їх доконують червоні окупанти. Видано спеціальну брошюру п. В. Свистуна «Нова хвиля червоного терору на Україні», в якій подано вказівки від комітету, як уряджувати протести і взір протестаційних резолюцій. Там є також коротка стаття про червоний терор та текст резолюцій на англійській мові.

— «Союз Українців Наддніпрянців» в Детройті, що організувався недавно улаштував 9 березня свято Т. Шевченка. Вступне слов'я на святі виголоював проф. В. Тимошенко.

Головою нової організації є п. Петро Бевзюк, секретарем — В. Василенко. Є надія що союз перетвориться у велику органі-

зацію, бо в Детройті є досить значна кількість емігрантів з Поділля, Волині та Київщини.

В Австрії

— Українська книгарня Теодора Савули у Відні (Ukrainische Buchhandlung. Theodor Sawula. Wien I. Riemerg. 2) випустила новий художній каталог видань на складі. Рекомендуємо цей каталог, минаючи його артистичне видання, ще через його доладність і охайність впорядкування. Для громадських бібліотек, як рівно ж і для персонального вжитку каталог є цілком нарівні з аналогічними європейськими виданнями.

— До редакції від нашого представника у Польщі постуило: для Голівної Еміграційної Ради, яко національний податок від д-а Гінькова -- 5 зл., від п. Олесі з Сперанських та Миколи Рибачуків -- 20 зл. «Для вдови» -- від п. Зарудного --- 5 зл.

Лист до редакції.

До Хвальної Редакції.

Прочитавши докладно статтю п. проф. О. Шульгина уміщену на сторінках «Тризуба» з 9 березня б. р. ч. 10 (218) про національний фонд на пропаганду української ідеї за кордоном, ми нижчепоіменовані, дійсні члени відділу УЦК в Рейовцю (Польща), Гомик Петро, Пасичниченко Данило та Лисенко Харитон вважаємо за свій обов'язок озватися чином на цей заклик. Опріч національних податків, що їх вносимо до відділу, оподатковуємо себе одноразово пожертвою в сумі трьох (3) злотих кожний на підтримку української преси та викликаємо своїх товаришів еміграційно недолі, щоб і вони негайно відгукнулися, а саме: п. п. Святенка Василя, Погребняка Володимира, Гузієнка Івана, Шілінга Сергія, Косенка Наума, Попенка Деяна, Панченка Гната, Григоренка Миколу. Стру-

тинського Дем'яна, Співака Грицька, Сороку Єгора, Васильченка Пилипа, Соловія Кирила, Онисенка Семена, Скаринського Василя, Толмача Івана, Буравченка Євгена, Хомчука Охріма, Колінова Грицька, Пилипчука Івана, Сербула Філімона, Стейка Корнія, Селедієва Якова, Оглоблю Антоана, Телем'якіна Івана, Діденка Семена, Закревського Миколу, Бе пальчука Петра Пішошу Олександра, Солонецького Мак-

сима, Залюбовського Франца, Дзібюка Грицька, Перечного Константина, Ступняка Михайла, Кашука Віцентія, Дехтярука Йосипа, Чалика Семена, Пукала Сергія, Омельченка Свирида, Височанського Хведора, Нестеренка Павлика, Зленка Дмитра і Рябобола Івана.

Керогилик відділу — П. Голик.
Секретарь — Пасічниченко.

14. III. 1930.

Рейовець.

Поправка

В ч. 14 «Тризуба» в статті «Пантурунізм та Кавказ» на ст. 10 допущено прикру помилку. Надруковано «після крику панісламізму», треба читати «після краху панісламізму».

Зміст

— Париж, неділя, 13 квітня 1930 року — ст. 1. — С. Г л о в і н с ь к и й. Перспективи війни. III — ст. 2. — Г. Л. Совіти й швідники — ст. 4. — Справа «Спілки Визволення України» — ст. 8. — Лист із Одеси — ст. 8. — В. С. З життя її політики — ст. 10. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 13. — Лист із Варшави — ст. 16. — Червоний терор на Україні — ст. 17. — Х р о н і к а: З Великої України — ст. 18. — З укр. життя — ст. 19. — Газетні звістки — ст. 20. — З життя укр. еміграції у Франції — ст. 20. — В Чехії — ст. 22. — В Польщі — ст. 24. — На Далекому сході — ст. 26. — В Америці — ст. 27. — В Австрії — ст. 27.

Подяка

Кн. Я. Токаржевський-Карашевич з дружиною просить прийняти щирю подяку усіх, хто віддав останній довг його покійній матері, взявши участь у похороні, або висловивши своє співчуття листовно.

Від Комітету Фонду імени Є. Х. Чикаленка.

Український Академічний Комітет у Празі, що об'єднує всі українські високі школи й наукові товариства закордоном і Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, з ініціативи Української Господарської Академії в Подєбрадах, заснував Фонд імени блаж. пам. Є. Х. Чикаленка. Мета Фонду — видання щоденника та інших праць і матеріалів, що залишив великий патріот, незабутній діяч та меценат нам у спадщину.

Для порядкування справами Фонду Академічний Комітет обрав окремії комітет в такому складі: заступник від родини покійного — Г. Є. Келлер-Чикаленкова, проф. А. І. Яковлів та Є. С. Вировий.

Комітет Фонду звертається до українського громадянства, до українських інституцій, шкіл, товариств, кооперативів, до всіх, кому дорога пам'ять Є. Х. Чикаленка, з гарячим закликом жертвувати на Фонд Є. Х. Чикаленка, щоб уможливити скоріше видання цінної літературної спадщини покійного.

Гроші надсилати на адресу: Prof. A. Jakovliv, Praha XII, u Riegrovych sadu, 14, або на біжучий рахунок: Zivnostenska banka, Praha, Konto prof. A. Jakovliv, «Fond E. Cikalenka».

Комітет Фонду

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ И ЖУРНАЛИ.

- Червоний терор на Сoвiтськийoй Укpaїні. Заклик Укpaїнськoгo Студентствa до культурнoгo свiту. Видання ЦЕСУС'а на трьoх мoвах: французькiй, нiмецькiй та англiйськiй. Прага. 1930. ст. 20.
- Завдання укpaїнськoї емиґрацiї. Видання Гoлoвнoї Емиґрацiйнoї Рaди. Париж. 1930 ст. 8.
- Звiт Укpaїнськoгo Тoвaриствa Прихильникiв Книги. за 1929 р. Прага ст. 12.
- Календар «Вiльнoгo Кoзaцтвa» на 1930 р. Прага ст. 276.
- Звiт Кoмитету дoпoмoги гoлoдним Укpaїни в Празi. ст. 8. Прага.
- «Жiнoчa Дoля» ч. 13. i 14 Коломия. 1930.
- Екклeзия (на франц. мoвi) ч. II. Женева. 1930.
- Бiльшoвик Укpaїни». ч. 4. 1930. Держвiдат Укpaїни. Харькiв.
- «Рoзбудoвa Нaцiї» ч. 12 за грудeнь 1929 i ч. 1-2 за сiчень-лютий 1930. Прага.
- Мiсioнар Прeсв. Сeрця Iсусoвoгo. ч. 4. 1930 Жoвквa.
- Сeлo. Нeпeрeиoдичний oрган Укpaїн. aґpaрнoгo т-вa ч. I. Прага ст. 24 з дoдaткoм.
- Нoвiтнiй aбo сeлянськiй aґpaрiзм — дpa Сiмaнцa. ст. 20. Париж.
- Вiльнe Кoзaцтвo. ч. 54 Березeнь 1930. Прага.

КНИГАРНЯ Т. САВУЛИ У ВІДНЮ.

Хто цікавиться українською книжкою, той мусить мати у себе наш новий каталог.

Наша книгарня, одинока українська центральна книгарня за кордоном, видала

Перший повний ілюстрований каталог українських книжок.

В ньому подано всі українські книжки, мапи, ноты, картини, портрети, листівки і відзнаки, які є зараз на книжковому ринкові усіх українських земель і закордоном.

Каталог має 12 арк. друку вел. формату і обіймає усі книжки з кожної ділянки людського знання.

Тепер не треба уже звертатися за кожною книжкою до поодиноких видавців, бо всі книжки має на складі наша книгарня.

Наш каталог став підручною книжкою кожного освіченого українця.

Ціна одного примірника у Франції 8 ф. або 30 ам. центів. Гроші можна пересилати при змовленню других книжок.

Адресуйте: Ukrainische Buchhandlung **Theodor Sawula**, Riemergasse, 2 Wien I. **Autriche**.

**Мистецьке Товариство Шалетської Громади
виставить у Парижі**

в суботу 3-го травня с. р. о 8 год. вечора в

Conservatoire Renée Maubel 4, Rue de l'Orient. Paris 18 (métro-Blanche,
Nord-Sud — Abbesses).

„Степовий гість“

Драма на 5 дій Б. Грінченка, з часів Б. Хмельницького.

Ролі виконують: Гонтаревського — М. Шульга, Ганну, його жінку —
Є. Омельченкова, Христю — М. Карнаухова, Скидана — Т. Мас-
люк, Семена — Я. Калита, Мотрю і Химку — панії Н. Чистосер-
дова і К. Вербицька, Кирила — п. Бушило, Овсія і Манойла —
п. п. О. Фурсенко та В. Ішук, Отамана — М. Левицький, Грицька
— п. Речай, бабу — Л. Гаряча, кобзаря — Москаленко.

Хор виконає — в народній сцені думу про «Почаївську
Божу Матір».

Оркестр «Фамос» в антрактах гратиме українські мелодії.

Костюми, бутафорія, реквізит Мистецького Товариства
Шалетської Громади.

Режисура п. Т. Маслюка.

Квитки з 15 квітня діставати: в Бібліотеці ім. С. Петлюри,
15, Rue de la Santé (11, Square du Port-Royal),
в «Тризубі» 42, Rue Denfert Rochereau. Paris.

В день вистави в театрі з 7-ої год. вечора.

Ціни квитків: фр. 20, 15, 12, 10, 8, 6 і 5. 80 відс. квитків дешевих.

Українським дітям - Рідне Військо

Вийшов з друку великий аркуш брестольського картону в фарбах що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

Постатті козаків до витинання робота маляра-баталіста Л. Перфецького

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації

«Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-е.

НОВА КНИЖКА

Prof. D. Doroschenko. Schewtschenko der
grosse ukrainische national Dichter.

Голоси критики:

«Vossische Zeitung», 1929, 25 авг. пише:

«... В стислій формі брошура подає найважливіші відомості, потрібні для розуміння великого українського поета»...

«Prager Presse», 1929, ч. 214 пише:

«Шевченко, український національний поет, є предметом інформативної німецької брошури проф. Д. Дорошенка. Три взірці творчості Шевченка, подані в тексті, здебільшого в добрих перекладах, оживляють виклад; збільшують інтерес до співця щастя і недолі українського народа».

«Der Jungdeutsche», 1929, ч. 253, пише:

«... Автор показує ґрунт, на якому виріс український поет та чому він для українців є прапором їхньої національності і символом їхньої духовної незалежності».

«Osteuropäische Korrespondenz», 1929, ч. 15-16. пише

«... Коротка, але вдала характеристика найбільшого українського національного поета, з добрими взірцями перекладів його творів».

«Jahrbuecher fuer Kultur und Geschichte der Slaven». 1929. Band V, Heft III пише:

«... Автор дуже пластично малює зворушуюче життя Шевченка і дає добрий огляд його творчості... Кінчається книжечка оцінкою величезного культурного і національного значіння поета і спробою незалежної, відмінної від звичайних популярних поглядів характеристики соціального, морального й релігійного боку світогляду Шевченка».

Ціна 25 ам. цент. Продаж по всіх книгарнях. Де нема, звер атись на адресу: Eugène Wyrowyj, Praha XII Korunní 57. Tchecoslovaquie.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1930 році по старому по-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1930 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр., на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	½ року	3 місяці	1 місяць	окреме число
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П. А. . .	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Vaugoussier, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikowich, 512 Bannermann av Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest 3) В Чехословаччині — Прага: Pl. Filonovic. Horni Cernohory, s.107; П о д б р а д и — у п. Гловінського. Ukr. Hosp. Akademie. Podbrady. 4) В Польщі — J. Lipoweski, Podwale 16, m. 15. Warszawa для грошевих переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowieski. 5) В Спол. Штатах у «Surma Book», 103 av. New York, N. U.S.A.

Редагує — Комітет.

Адміністратор : Іл. Коєнко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.